

INTRODUCCIÓ A LA CRÍTICA DELS ARGUMENTS

1r Batxillerat

Argumentar és una capacitat humana universal que procedeix d'una característica absolutament elemental: (quasi) tothom té opinions sobre (quasi) tota mena de temes i volem defensar-les. A diferència de les ciències o del dret, la filosofia no disposa de fórmules o procediments que cal aplicar per arribar al resultat correcte d'un problema o a un veredicta clar. Una equació matemàtica està ben resolta o mal resolta i en el veredicta d'un tribunal necessàriament l'acusat ha de ser culpable o no culpable. En un debat filosòfic, en canvi, hi ha una gran diversitat de parers i aquestes diverses argumentacions poden ser plausibles, fins i tot si són hipotètiques.

L'argumentació és gairebé com una gimnàstica filosòfica en què no es tracta tant de justificar que la nostra posició és millor (cosa que molts adversaris no concediran mai per raons emocionals), com de mostrar que és creïble i defensable. Com millor coneguèssim els principis de l'argumentació, més senzill serà justificar correctament les nostres posicions i entendre les dels altres.

Un argument és un raonament destinat a convèncer i una argumentació és un conjunt d'arguments.

Quan argumentem de manera raonada ho podem fer de dues maneres:

1.- D'una banda podem raonar d'una *forma concloent*, fent un raonament que no presenta cap esquerra, que es compleix necessàriament, de manera irrefutable (per exemple: tots els A són B / tots els C són A / per tant tots els C són B)

2.- Però generalment argumentem de *forma consistent*, fent un raonament que és fins i tot molt probable però no concloent. L'argument consistent és el que no permet derivar conclusions falses de premisses vertaderes però alhora no pot assegurar de manera totalment certa i segura que les premisses o que la conclusió sigui l'única que se'n deriva necessàriament. No sempre el que es raona de forma consistent resulta irrefutable. En aquest cas raonem, fent arguments condicionals, o generalitzacions incompletes, o suposant que les coses seran com acostumen a ser o com imaginem que seran. En els arguments consistents de vegades raonem d'una manera imperfecta (o ampliatiua, donant lloc a portar les nostres tesis més enllà del que seria assenyat).

En la vida quotidiana usem molt sovint raonaments probables que donen lloc a arguments presumptius.

Molts errors d'argumentació es produeixen en els **arguments presumptius**, és a dir, en argumentacions de la vida diària que són simplement plausibles, o de sentit comú i que depenen de les circumstàncies.

És il·lusori suposar que una argumentació ben girada convencerà mai individus que estan vitalment vinculats als seus errors argumentatius, però resulta possible determinar si un argument és vàlid, pertinent o coherent. Tot i que moltes conviccions no tenen un origen racional haurien de poder ser traduïdes sempre en un llenguatge racional.

Una argumentació concloent sempre és certa, però això no implica que sigui eficaç, perquè algú es pot sentir emocionalment vinculat als seus errors. Que una argumentació sigui consistent tampoc no permet dir res sobre si resultarà eficaç o no. Sovint ens sentim frustrats quan després d'haver argumentat de forma correcta les nostres opinions, el nostre interlocutor es nega a acceptar-les. Això es deu al fet que els humans no són animals del tot racionals, sinó que la nostra raó deriva (evolutivament) de les emocions. Una persona pot *necessitar* les seves

opinions falses perquè sense elles no troba força per viure o, simplement, perquè treu alguna mena de profit del seu autoengany.

ESTRATÈGIES D'ARGUMENTACIÓ

Hi ha, com a mínim, sis estratègies bàsiques a l'hora d'analitzar la pertinència d'un argument presumptiu - que s'usen d'una manera molt habitual en ètica i en teoria política:

1.- LA COHERÈNCIA LÒGICA: intervé a diversos nivells. Hi ha d'haver coherència en el contingut de les premisses (descripció dels fets, definició dels criteris), en els vincles entre premisses (adequació entre el criteri general i el cas particular), en el vincle d'inferència entre les premisses i la conclusió (les premisses condueixen a la conclusió?), en la concordança entre els diversos arguments que porten a una mateixa conclusió, etc. Quan no hi ha coherència lògica es cau en la contradicció i l'argument no és filosòficament vàlid.

Problema: la política de discriminació positiva considera que és legítim discriminar alguns grups (dones, minories sexuals o racials, etc...), ajudant-los més que a altres o sobrerrepresentant-los per tal d'assegurar una més gran igualtat entre diversos grups. És lògicament coherent actuar així?

2.- LA DIVERSITAT DE CRITERIS: una argumentació deriva d'un criteri. Però de criteris n'hi ha molts i no sempre són consistents entre si: pot resultar que un argument sigui acceptable si el plantejem a partir d'un criteri i inacceptable quan el plantejem des d'un altre criteri. D'altra banda els criteris (especialment en ètica i en política) no es poden jerarquitzar en un ordre de prioritats, perquè potser en un moment se n'ha d'aplicar un i en una altra circumstància cal aplicar-ne un altre. Com es pot saber si el criteri que fem és el bo? En principi la diversitat de criteris és el fonament del debat i no hi hauria democràcia sense contrastar parers diferents. El problema de la diversitat de parers només té una solució filosòficament vàlida: reenquadrar-los en un àmbit més ampli, sotmetent-los a un enfocament més global.

Problema: algú menteix al seu marit a propòsit d'una infidelitat circumstancial (una mala nit la té tothom!) i no l'hi explica per estalviar-li un patiment inútil. Aquí s'enfronten dos criteris: l'honestedat (s'ha de dir la veritat) i la compassió (no s'ha de disgustar la gent). Com cal mesurar quin dels dos criteris és més important? Quanta honestedat hi ha d'haver en la compassió i quanta compassió necessita l'honestedat? Quin criteri pesa més? El problema no té solució si no es canvia d'àmbit, es porta a un altre terreny i es respon a preguntes com: m'importa el meu matrimoni?, ho tornaria a fer?, etc.

3.- LA PERTINÈNCIA DE LES ANALOGIES: una analogia és una comparació entre diversos casos particulars que presenten una característica comuna, o una semblança fonamentada, a partir de la qual es busca un criteri general, suposant que el que era bo o correcte en un àmbit ho ha de ser també en un altre cas similar. Una analogia, però, només és un argument correcte quan hi ha una certa proporcionalitat entre els dos termes que es comparen.

Problema: els partidaris de l'eutanàsia diuen que prohibir-la en el cas dels humans i autoritzar-la en el cas dels animals no humans significa refusar als humans un gest de compassió que s'atorga als animals? És correcta aquesta analogia? Els partidaris de la pena de mort diuen que efectivament hi poden haver errors i que potser de vegades moren innocents, però també moren innocents en accidents de trànsit i no per això es prohibeixen els cotxes. És correcte argumentar així?

4.- LA VERACITAT DELS FETS: una argumentació coherent cal basar-la en fets sobre els quals hi ha un acord bàsic. No s'hauria d'argumentar sense estar prèviament ben informat. Algunes argumentacions es basen en fets succeïts en el passat més o menys llunyà i llavors hem d'estar segurs que podem reconstruir-los d'una manera consistent. I no necessàriament un fet passat té perquè repetir-se ni anticipar situacions futures. D'altra banda, els arguments que pretenen fer previsions sobre el futur tenen un nivell d'incertitud molt ampli, de manera que sovint no són conclusius sinó catastrofistes.

Problema: el debat sobre l'escalfament del planeta s'hauria de basar en fets incontrovertibles. Ho són?

5.- EL DESVELAMENT D'INTENCIONS: la bona intenció era per a Kant el fonament mateix de la vida moral i tenir mala intenció (tenir intenció d'enganyar o de manipular) nega la bondat d'un acte. El criteri d'intenció suposada és el que consisteix a mantenir dubtes sobre allò que algú diu, suposant que actua d'una manera tèrbola, que fa (o farà) una cosa diferent a la que proclama. Els partidaris de les teories polítiques conspiratives es fonamenten sovint en les suposades males intencions (secretetes, òbviament) d'alguns grups per deslegitimar-los. És molt fàcil devaluar les accions virtuoses atribuint-les a estranyes intencions. Argumentar sobre intencions planteja el problema de com justificar-les.

Problema: L'any 1990 en una enquesta del *New York Times*, el 30% de negres nord-americans consideraven plausible o convincent la tesi segons la qual la SIDA havia estat creada intencionalment en un laboratori per infectar els negres.

6.- L'ARGUMENT DE RESPONSABILITAT: la responsabilitat fa intervenir en una argumentació temes com la ignorància, la negligència, la lucidesa, la funció de l'autoritat, etc. En l'argumentació de responsabilitat considerem culpable un subjecte quan no ha tingut en compte els fets que giraven al voltant d'una determinada situació. L'argument de responsabilitat ha de ser més o menys graduable: podem ser només parcial i indirectament responsables d'un fet. Hi ha tres elements a tenir en compte quan es demanen responsabilitats, especialment en temes d'ètica i política: (1) tota responsabilitat és necessàriament limitada, (2) hi ha molts criteris de responsabilitat i no tots valen igual, i (3) la cadena de responsabilitats té una limitació temporal.

Problema: és responsable el cambrer d'un bar si continua servint copes a un client que manifestament s'emborratxa i, a més, vol sortir de l'establiment conduint un cotxe?

ESQUEMA D'ESTRATÈGIES ARGUMENTATIVES

1.- La coherència lògica:	Observar les contradiccions internes d'una argumentació. Evitar caure-hi.
2.- La diversitat de criteris:	Multiplicar els àmbits de discussió. Reenquadrar el debat.
3.- La pertinença de les analogies:	Fundar les analogies en criteris clars i evitar les que no són pertinents.
4.- La veracitat dels fets:	Basar-se en la força persuasiva de les dades objectives. Aprofitar les discussions entre la comunitat científica. Valorar el catastrofisme.

<p>4.- El desvelament d'intencions:</p>	<p>Comptar amb la credulitat dels més febles quan suposadament es desvelen complots.</p>
<p>5.- L'argument de responsabilitat:</p>	<p>Limitar la responsabilitat evocant la força del determinisme o de la fatalitat. Explotar la multiplicitat de criteris de responsabilitat.</p>

EXERCICI

Justifica a quina estratègia d'argumentació corresponen aquests sis exemples:

1. Thomas Jefferson fou un dels pares de la Constitució americana, un document en què s'afirma que tots els homes neixen lliures i iguals, però això no li va impedir tenir esclaus.
2. Els toros tenen una bona vida i, a canvi, només han de patir durant mitja hora abans de morir.
3. Per explicar que cal ser prudent al volant resulta molt efectiu portar a les escoles persones accidentades per tal que expliquin la seva història.
4. Només hi ha una manera d'acabar amb els accidents de trànsit: prohibir la circulació.
5. A Tele5 hi ha una gran tolerància: es poden fer bromes sobre catalans però no es poden fer bromes sobre jueus.
6. Les empreses farmacèutiques volen dominar el món i arruïnar la seguretat social.
7. Com que la loteria i l'alcohol fan que hi hagi jugadors o bevedors compulsius, les hem de prohibir.
8. El jutge americà W.J. Brennan es va oposar a la pena de mort argumentant que era incompatible amb la dignitat humana, però el constitucionalista Bruce Fein se li va oposar al·legant que: *'la pena de mort és un honor que es fa al delinqüent perquè el tracta com un ésser humà responsable dels seus actes i no com un animal mancat de sentit moral'*.
9. No s'ha de perseguir el dopatge dels esportistes perquè, al cap i a la fi, l'esport és tot ell una droga, com ho demostra el fet que crea dependència, manipula els caràcter dels seguidors, redueix la capacitat de raonament i destrossa la salut física i mental dels *frikies* que van als estadis.
10. L'atleta Ben Johnson quan l'any 1988 va ser atrapat dopant-se va al·legar: *faig el que fa tothom*.